TISZTÁS

III. évfolyam, 1. szám
2013. március

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület negyedéves folyóirata

A tartalomból:

Toronyépítés 2-3.
Az Antikrisztus és a pásztorok—könyvajánló 4.
EJKE 2013 6.
Irodalmi lapok Erdélyben: Erdélyi Toll 7.
Az EJKE és a gasztronómia 8-9.
Kő hull apadó kútba—könyvajánló 10.

Toronyépítés Bibliai olvasmány: Lk 14,25-33

„Amíg nem kötelezed el magad, mindig jelen van a tétovaság, a visszavonulás lehetősége, a céltalanság. Minden cselekedetedre és kezdeményezésre érvényes az alapvető igazság, amelyet ha nem ismersz, számtalan ötlet és nagyszerű terv kárba vész: abban a pillanatban, amikor tényleg elkötelezed magad valamire, a gondviselés is megsegít. És minden elképzelhető dolog megtörténik, amelyek segíthetnek, olyanok, amelyek egyébként sohasem történtek volna meg. Az elhatározásból események áradata adódik, amelyek javunkra fordítanak minden elképzelhető eseményt, találkozást és anyagi segítséget, amelyekről álmodni sem mertünk volna, hogy utunkba kerülnek.” (William Hutchison Murray)

Elöljáróban megjegyzem, hogy hamarosan vitathatatlanná válik az alapgondolat ránk vonatkozó időszerűsége. Jézus egy elkezdett és befejezett munkáról beszél, míg számunkra az a kérdés, hogy tervezhetünk-e munkálatokat, látunk-e lehetőséget arra, hogy erőnkhöz képest meg is valósítsuk, befejezzük azt?

magában, hogy ***tornyot***, házat ***épít***. Mielőtt azonban belekezd annak építésébe, leül és felméri anyagi és más természetű lehetőségeit. Számba veszi, hogy mennyi pénze van letétben, mennyit kérhet kölcsön, amit megfizet a megfelelő kamatokkal a munka bevégzése után. Arra is figyelmeztet Jézus, hogy semmiképpen nem fordulhat elő, hogy valaki hozzáfogjon az építkezéshez az előbbi ***számvetés*** nélkül. Nem, hiszen könnyen megtörténhet, hogy lerakja az alapot, s még el sem kezdi a torony, a ház építését, kimerülnek anyagi készletei. Ezután bekövetkezik, ami előfordul életünkben is, hogy csúfolni kezdenek embertársaink, amiért olyan munkához fogtunk, melyet nem tudunk bevégezni.

3). A példabeszéd mondanivalóját öt témakörben tárgyalom.

a). Az ***első*** az ***építésre*** fordítja figyelmünket. Alig van közöttünk, akiben előbb-utóbb ne születne meg saját házának építési vágya. Kétféle típus

http://papgylaszlo.wordpress.com

benne van az a szempont, melyet mi is szem előtt tarthatunk, amikor beleképzeljük magunkat egy álombeli házba. Jó lenne, ha mindjárt a kezdetén, az anyagiak számbavétele előtt arról elmélkednénk, hogy mekkora épületre van szükségünk, és miért pontosan akkorára? Hány helyiségre van szükségünk, illetve azoknak, akik hozzánk látogatnak? Van-e annyi jó emberünk,

„Aki tornyot akar építeni, nem ül-e le előbb, hogy kiszámítsa a költségeket, vajon futja-e pénzéből, hogy fel is építse?” Lk 14,28

1). A példabeszéd előzmény*eként a *vendégséget szerzett gazdáról szóló példázatot olvashatjuk Lukács evangéliumában. Emlékeztetőül, hogy arról a gazdáról van szó, aki készen állt a barátai, ismerősei részére elkészített vendégséggel. Amikor szolgáival üzent a meghívottaknak, mindenki visszautasította őt. Ekkor történt, amire senki nem számított. Idegen embereket hívott be az útkereszteződésekből az elkészített lakomára. A tanulság: *sokan vannak hivatalosak, de kevesen*, akik részt is vesznek Isten országa vendégségében.

2). Mai példabeszédünk tartalma mindenki számára érthető. Arról az emberről beszél Jézus, aki elhatározta

létezik ilyen szempontból: az egyik ***szerény***, a másik ***álmodozó***. A szerény ember, takaros házat szeretne magának, a másik akkorát, amekkora senkinek sincs ismerősei között. Mindkét elképzelés valóra válhat, hiszen felépítheti házát a szerény, és bevégezheti az álmodozó is. Mindkettővel előfordulhat, amire felhívta Jézus a figyelmünket.

Érdekes mondást jegyeztek fel Socratesről az építéssel kapcsolatosan. A gondolkodót kérdezte valaki, hogy nagy ember létére miért épít olyan kicsi házat? A bölcs ezt válaszolta: *Csak ezt tudnám megtölteni jó barátokkal.* Szerintem ebben a megjegyzésben

jó barátunk, hogy adott esetben gond legyen elszállásolásuk?

b). A ***második*** mondanivalót a ***számvetésben*** találjuk. Minden okosnak bizonyuló ember, – még az is, aki időközönként beleesik az álmodozás csapdájába-, leül és számot vet anyagi és erkölcsi lehetőségeivel, hogy mekkora házat képes felépíteni. Manapság kétféle házat látunk. Az egyik kisméretű, takaros, a másik pedig palota formájú, díszes, giccses, várfallal bekerített. Abból indulunk ki, hogy ki-ki elképzeléséhez, anyagi lehetőségéhez képest építi fel házát. Van azonban ennek az építkezésnek egy tapasztalható hátránya. Ablakok sokaságát szá-

molhatjuk adott épületen, ennek ellenére a benne lakók mégis elzárkóznak mindentől és mindenkitől. Lassan, de fokozatosan ránk nehezedik az egymástól való elidegenedés, a hűvöshideg emberi magatartás terhe. Erdélyi gondolkodásmódunkban maguknak valóknak nevezzük ezeket az embereket. Az *„/…/ élettől elszakadó ember eltompul, kiürülnek érzelmei, „menekül" az élet elől, amelyben pedig benne kell élnünk, hiszen ez az emberi formájú létezés feltétele. Megszívlelendő tanulság ez mindenkinek, aki az „én házam – az én váram " elzárkózásában akarja nevelni gyermekét, aki csak saját kis életformájának falait építgeti, s bedeszkázza rajtuk az ablakokat, amelyek a többi ember sorsára, életútjára nyílnak.*" (Bölcs István).

c). A ***harmadik*** mondanivaló az ***alaprakásra*** összpontosít. Erkölcsi és anyagi világunk meghatározója, hogy minden jó alapon feküdjön. Ha nincs jó alapokra helyezve emberi, vagy családi életünk, akkor előbb-utóbb összeomlik az ember, szétbomlik a család. Amennyiben homokra épült a ház, vagyis nem ástuk kellő mélységig a fundamentumot, akkor bármelyik pillanatban számíthatunk arra, hogy eső, földrengés pusztítja el épületünket. A jó alap biztonságot jelent az embernek, vagy bármilyen építkezésnek. Azt azonban itt sem szabad elfelednünk, hogy az alapozásban nem merülhetnek ki anyagi feltételeink, hiszen akkor beleestünk az álmodozás csapdájába. Nem méretezhetjük túl az alapozás kiadásait, arra számítva, hogy jó alapon biztosan áll majd házunk, viszont a további építkezésre már nincs lehetőségünk.

d). A ***negyedik*** mondanivaló a következő kérdésben található: *Be tudjuk-e fejezni az elkezdett munkát?* Összetett kérdés, hiszen nemcsak attól függ, hogy számba vettük-e erkölcsi és anyagi lehetőségeinket, nem csak a megfelelő alap elkészítésének függvényében tekinthetünk épületünkre, hanem egy elmaradhatatlan fontos tényezőre is: Életben leszünk-e mindaddig, míg befejezzük elkezdett munkánkat. Semmi nem szól erről Jézus példabeszédében, de fontosnak tartom, hogy erről is beszéljünk. Egyetlen régi példa szolgáljon erre, a Bábel tornyának építési mondája. Biztonságot, menekülési lehetőséget láthatunk eltervezett épületünkben, jók, valósak lehetnek számításaink, megvalósítható lehet tervünk egésze, de egyetlen pillanat alatt kettétörhet életünk, súlyos betegség lephet meg, vagy akár baleset érhet, melynek következtében leáll a további építkezés.

e). Az ötödik, és egyben utolsó mondanivaló a ***csúfolkodás*** valóságát ismerteti. Hajlamosak vagyunk arra, hogy károrvendve csúfolkodjunk embertársainkkal, ha valakinek „*beletörött bicskája a vállalkozásába*", az építkezésébe. De bizony jelen van e csúfság akkor is, ha valaki, éppen lehetőségeihez méretezi a tervbe vett építkezést, s viszonylag kunyhót épít a „*paloták*" szomszédságában. Nincs létjogosultsága ennek a csúfolkodásnak, hiszen minden felépített ház elismerést követel az építő részére, és minden felépített ház szégyene, ha elzárkózik a szeretet, a vendégszeretet elől.

4). Lássuk a példabeszéd időszerűségét!

a-b). Az első két pontban ***épületünk*** adja az időszerűséget. Üljünk le ismételten és gondolkodjunk el, hogy lenne -e elég lelki és anyagi erőnk ahhoz, hogy megalapozottan felépítsünk magunknak egy új épületet, talán egy öregotthont? Lenne-e elegendő pénzünk ahhoz, hogy elkészíttessük a szükséges terveket. Ténylegesen hány szobára lenne szükség? – tevődik fel nálunk is a kérdés. Éppen annyira, amennyit megtölthetünk szeretettel. Amikor pedig nem lesz, aki megtöltse ezeket a helyiségeket a lelkület őszinteségével, akkor kiadhatjuk pénzért a kereskedőknek, hogy irodaként, raktárként használják.

c). Az alaprakást mások végezték el helyettünk. Nekünk csak az maradt, hogy megfontoltan építgessünk rá. Ahogy a költő mondja: /*„Való igaz: mindig volt* ***alapom****,/ /A mélybe ástam szigorú falat./ /Úgy hágtam emeletről emeletre,/ /s szerettem a nagy, nemes vonalat./* (Reményik Sándor: Az építész fia)

d). Utolsó előtti kérdés, hogy be tudjuk-e fejezni elkezdett építkezésünket? Isten akarata érvényesül. Ő mondja meg, hogy meddig tart a debreceni unitáriusok építkezése. A magam részéről Istenben bízom, s ezért osztom az íróval: „*Mert, ha tudom, hogy csakis olyan dolgok történhetnek velem, amelyeket én magam alapoztam meg, akkor a „felebarátokban" olyan embereket ismerek meg, akik segítenek ezt a sorsot beteljesítenem. Hogy ez a „felebarát" éppenséggel jó barát, csaló, vagy gyilkos – amit megélek, mindenképpen az én sorsom -, a „másik" fél mindig csak közvetítő lehet.* (Dethlefsen, Thorwald: Élet az élet után.)

e). A csúfolkodás kérdéséről nem beszélek, hiszen sajnos tapasztaltam, hogy körünkben egyik megszólta a másik unitáriust, hogy neki csak ennyi van, vagy ha sok van, akkor elzárkózik „*alacsonyabb*" embertársa előtt. Szégyen, ha ilyent tapasztalunk saját nagy családunkban.

„*A ház a par excellence emberi világ. A mi világunk, mert mi építettük. Emberi mértékkel mérve a ház építése az, ami legközelebb esik a világ isteni teremtéséhez. Az otthonomban én vagyok a teremtő és az úr. Én mondom azt: legyen világosság, és valóban a következő pillanatban kigyulladnak a fények. Én határozom meg a napot és az éjszakát, én tűzöm ki a csillár csillagjait ebben a mikrovilágban. Nemhiába van a háznak és szobának "mennyezete". Az én házam az én univerzumom. Az, hogy én a házamból látom a világot, és a világ nem lát engem, már-már isteni helyzet és hatalom.*" (Hankiss Elemér)

Mi kimondottan Isten segítségével építgetünk Isten dicsőségére és mindannyiunk örömére. A további építkezésünkben pedig segítsen meg a gondviselő Isten! Ámen.

PGYL

kirsmona@citromail.hu

„…jött egy zsidófiú, s meghirdetett .. egy újféle Krisztust. Nem azt, akit keresztre feszítettek… egy olyant, aki másokat feszít keresztre. …….. katonákat küldött, s a katonák ölni kezdték az embereket… s a sok öldöklésnek, látod az lett a vége, hogy nem maradt ember, csak én a sírásó.”

Bevallom őszintén, voltak fenntartásaim az olvasás előtt. Fekete könyvborítón egy félrevert harang és egy fenyőfa képe, a cím pedig vérpirossal szedve; nem sok jóval kecsegtetett. Majd az első lapokat olvasva elöntött a nyugalom. A míves mondatok, a szép tájleírás elringatott, bíztatott: szép történetet fogok olvasni. Aztán mégis le kellett tennem egy kicsit a könyvet és azt kérdeztem magamtól: hogyan jön létre a kapcsolat az író és az olvasó között? Hol, s miképp kezdődik el bennünk az a varázslat, amely egy titkos, mély kapocsként összefűz bennünket olvasókat a könyv írójával? Amikor az író csak mesél, s mi ott vagyunk egy szempillantás alatt, ahol a történet szereplői. Ez a varázs valószínűleg mindig személyre szabott. Azok a regények, amelyek hozzáadnak egy kicsit a lelkünk bugyraihoz, ott minden kétséget kizáróan kialakul egy láthatatlan szál és meg is marad.

Persze tudtam én régóta, hogy Wass Albert virtuóz módon bánik a szavakkal, de mégis…… Hogyan tud még egy kegyetlen történettel is annyira lebilincselni, hogy hiába akarnám letenni a könyvet, nem tudom?! Talán mert az utolsó pillanatig megmarad a remény, hogy az egész csak egy rossz álom, s a végén minden jóra fordul? Keresem a válaszokat, de egyelőre nem találom.

„…az éjszaka csókjától hűvös vízzel…” – írja Wass Albert, majd olyan kedvesen komikus eseményekkel ringatja el a gyanútlan olvasót, mint például az idős pap titkos pálinkaszerző akciója (csak a papné meg ne tudja!) Vagy az öregembereket számba vevő sírásó, aki a temetések árából tudná csak összegyűjteni a pénzt a pálinkafőző üstre. Elnézően mosolygok. Megkönnyebbülve szusszanok egyet. Akkor mégiscsak félrevezetett a könyvborító és nem lesz itt semmi probléma. Hiszen a falu békés. Szegénység van, de nyugalom. Ugyan mi baj lehetne?

A történet kezdetkor nincs pontos időmegjelölés. Egy idegen férfit látunk, aki fentről néz le a falura. Aztán kiderül, hogy mégsem idegen, hiszen mindent tud a házakról, s azok lakóiról. Hazatér az elveszett bárány, de sajnos nem úgy, ahogy szeretnénk, s ahogy kellene. Jó szándékkal érkezik, de minden igyekezete kudarcba fullad. Őt okoljuk mindenért, még akkor is, ha az író többször hangsúlyozza Emánuel ártatlanságát, s mentegeti őt: *„bent a szívében csupa jóakarat volt, csupa fanatikus, mindenkin-segítő.”* Maga a fiú is bevallja, hogy mi volt a szándéka: *„Én jólétet, civilizációt, ipart… akartam hozni ide a hegyek közé.”*

Mikor fordul a történet tragédiába? Amikor a katonák bevonulnak. A falu élete a feje tetejére áll, elkezdődik a rémségek végtelen ideje. A kegyetlenkedések egymást követik. Kíméletlen, őszinte tárgyilagossággal tárul elénk a történet. Nem marad ki semmi. Ettől érezzük úgy: ott vagyunk mi magunk is a faluban. (S legbelül megszületik a gondolat: mit tennénk mi egy ilyen helyzetben? Melyik oldalra állnánk, belenyugodnánk-e mindenbe?)

Kiemelésre méltó az, ahogy a falu nőtagjai helyt állnak. Bámulatos az erejük, bámulatos az igazságérzetük. Egyikük- a férje halálát megtorlandó- hideg gyilkossá

válik, de van egy olyan pillanat, ahol az embersége mégis győzni tud. (talán mert előtte ember volt, s boldog- a katonákkal ellentétben.) Vagy ott van a másik főszereplő a vak leány (Rozika) őszinte, mindent értő, s vakon is mindent látó embersége. Ő az, aki nem csak mondja, de a szívében is hordja a megbocsátás és a többi erény titkát.

Megdöbbentő, de még a kegyetlen katonáknak is felmentést ad az író. Gonoszságukat az alábbi szavakkal magyarázza: *„….csak katona volt és félt. A félelmet már egészen kiskorában beléje verték egy szibériai árvaházban, s később…. ez a félelem valami rettentő bálványistenné nőtt a képzeletében…. Életének egyetlen célja maradt csupán: vak engedelmességgel kerülni el ennek a kegyetlen istenségnek bosszúálló karmait.”*

A regény a végéhez közeledik. Időben jóval később folytatódik a cselekmény. A záró, mindent összefoglaló beszélgetések lassan feloldják a fájdalmunkat, s van ideje felszáradni a könnycseppeknek is. A bibliai csók - amivel Júdás elárulta Jézust- határozott s kemény ellentétet képez azzal a csókkal, amellyel Rozika feloldozza bűnei alól Emánuelt.

Bezárom a könyvet és megint kérdések szállingóznak a fejemben. De talán most válaszom is van rájuk. Miért van szükség ezekre a történetekre? Azért, hogy egy percre elgondolkodjunk: tényleg olyan nagy problémák közepette élünk? Tényleg fontos, hogy nem szeret bennünket mindenki, fontos, hogy hány edényt kell elmosni tévénézés előtt? Nem hiszem. **Wass Albert könyve nem csak egy kegyetlen kor kegyetlen tanúbizonysága, hanem tanítás is egyben. Illúziókról, a vak reményről, az élni akarásról, az összefogás erejéről, a hit tisztaságáról. S a kapocs megmarad! - KM-**

Könyvajánló

Wass Albert: Az Antikrisztus és a pásztorok

Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület

2013-ra tervezett programok

Június 8. : II. Debreceni Székely Nap megrendezése

Június 28-30. részvétel a VII. Erdélyország az én hazám világtalálkozón

Augusztus: The Unknown Transylvania kurzus a Debreceni Nyári Egyetem keretében

Augusztus: Kirándulás a Bihar-hegységbe

Szeptember: közgyűlés Szegváron

A fentieken kívül irodalmi estet szervezünk és megtartjuk hagyományos szilveszteri összejövetelünket is. Tanszer– és mesekönyv gyűjtési akciónk egész évben folyamatos.

Petrozsényi Nagy Pál - Kolbász

Ott hevert egy parki padon félig becsomagolva, jó fűszeres, fokhagymás kolbász, ahogy a magyar ember szereti. Lehetett vagy húsz deka. Valaki ott felejtette, vagy szándékosan hagyta ott, ki tudja?

A járókelők jöttek-mentek, ügyet se vetettek rá. Illetve mégis, egy öreg, olyan nyugdíjasforma, meglehetősen kopott, horgas orrú, kezében öblös kosár tele üres üvegekkel. Köhögve totyogott az illatos csomaghoz, leült, szinte ugyanabban a pillanatban, amikor egy hasonló korú, görnyedt hátú öreg huppant a kolbász mellé.

Egymásra néztek, aztán elfordultak. Köztük a kolbász, egyik csücske kilátszott. De még ha nem is látták volna, érezték, ott keringett a szaga az orrukban, és úgy megcsiklandozta az ínyüket, hogy szinte beleszédültek.

– Az istenit, meddig strázsál ez itt engem? – dühöngött magában a kosaras.

– Pucolj, komám – fészkelődött a másik –, amíg jó kedvem van!

– Szép időnk van – bökte oda a horgas orrú.

Ismét egymásra néztek.

– Szép.

– Eladja őket? – biccentett az üres üvegek felé.

– Maga mit gondol?

– Pukkadj meg! – gondolta, és meg se mukkant többé.

Teltek a percek. A két öreg csak ült, ücsörgött összeszorított szájjal anélkül, hogy egymásra vagy a kolbászra nézett volna. Mindegyikük a másikra várt, arra, hogy feladja, és otthagyja az égből hullt reggelit.

Hirtelen felbukkant egy kutya. Szimatolva oldalgott a padhoz, és a kolbászhoz kapott. Hanem a kosaras gyorsabb volt ám nála. Sejtette, mit akar, és még idejében elrántotta a zsákmányt.

– Jó étvágyat! – futott össze a nyál a görnyedt hátú szájában.

– Na, egyen maga is – enyhült meg a kosaras, és a kuvaszba rúgott.

Nem beszéltek, ettek, mohón, kidülledt szemekkel.

A XXI. század küszöbén, egy parkban.

palnagy4@gmail.com.

Irodalmi folyóiratok Erdélyben — Az Erdélyi Toll

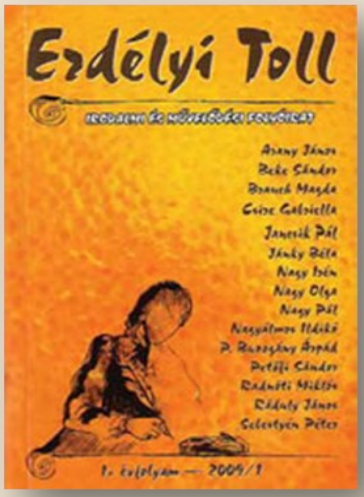

„Folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát". A szerkesztők ugyanakkor az élő néphagyomány ápolására éppúgy gondot szeretnének fordítani, mint az anyanyelv művelésére." (Erdélyi Toll, 2009. 1. évf. 1. szám)

A *Toll* szellemiségének elődje az ugyancsak székelyudvarhelyi és ugyancsak Beke Sándor főszerkesztésében megjelenő *Székely Útkereső* című folyóirat, mely 1990-1999 között jelent meg. A lap fő szerkesztési koncepcióját jól mutatja az 1. évf 1. szám szerzőinek példálózó felsorolása: Reményik, Apáczai, Nyírő, Kányádi stb. „*Célunk csupán egy lehet: mindannyiunk elé tárni székely közéletünket, s egy elnyomott, embertelen kisebbségi sors koromsötét emlékéből feloldani lebilincselt közművelődésünk, kultúránk, történelmünk és irodalmunk értékes pillanatait."* – idézi Beke Sándor Hargita Népében megjelent interjúját Nagy Pál. (Nagy, ÚMSZ, 2008.09.12.)
Arany János Vojtina Ars Poeticája című versével beköszönő *Erdélyi Toll* negyedévente közel kétszáz oldalon jelenik meg. A lap a klasszikus szépirodalmi értékek mellett, a néphagyomány ápolását és az anyanyelv művelését tekinti fő céljának. Az irodalmi és művelődési folyóirat indulásáról az erdélyi lapok szinte mindegyike tudósított, kiemelve egyrészt a szándék komolyságát, másrészt kételyének adva hangot a vállalkozás sikeressége felől. A lap szerkesztési elveiről képet kaphatunk, ha a 2011. évi utolsó szám tartalomjegyzékét fellapozzuk, melynek – többé-kevésbé állandó – rovatai a következők: „Írók a szülőföldről", „Irodalomtörténet", „Művészettörténet", „Anyanyelvünk épségéért", „Múzsa és Lant", „Székely útkeresés-dokumentumok", „Élő néphagyományok", „Hit és üzenet", „Könyveink világa", „Erdélyi Toll-Gyermekeknek".

A 2011. októberi szám kövesdombi unitárius templombeli bemutatóról írt beszámolójában írja Damján B.:*„Az Erdélyi Toll már az első számától kezdve változatos és olvasmányos, a többi erdélyi és partiumi irodalmi lap – a Székelyföld, Látó, Helikon, Korunk, Várad, a virtuális világba átköltözött Irodalmi Jelen – méltó partnerévé válhat. Vetélytársává semmiképp, hiszen elég változatos és sokfelé ágazó irodalmi életünk, kulturális értékeink felmutatására pedig nem lenne elegendő a féltucatnyi kiadvány, no meg nem is nagyon engedhetjük meg magunknak a versengést e téren." (Damján B., e-NÉPÚJSÁG.ro, 2011.10.18.)*

„…bármely korosztály számára nyitott iskolai segédanyagként, valamint szabad olvasmányként egyaránt. Mindezek mellett a keresztény szellemiség is áthatja a lapot, jelentős egyháztörténelmi eseményeket boncolgat, valamint keresztény szellemiségű, hagyományőrző versekkel is találkozhatunk lapjain." (Kerekes, Vasárnapi Újság, 2009.11.22.)

A folyóirat és a kiadó közös honlapot kapott, ami a kölcsönös egymásrautaltságot egyértelműsíti, melyet az is alátámaszt, hogy a szerkesztőségen kívül forgalomba hozatal kizárólag erdélyi könyvesboltokban történik. Annak ellenére, hogy a 80 RON-os (20 Euro) előfizetési díj alacsony, az egyes lapszámok pdf-formátumban való letölthetősége biztosítja, hogy Erdély határain túl is elérhető legyen a tartalom.

Az általam vizsgált folyóiratok közül a Toll szellemisége áll a legközelebb a transzilvanista gondolathoz, a szülőföldhöz való ragaszkodás irodalmi kifejezése ebben a lapban a legegyértelműbb, legszembetűnőbb. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a többi lap esetében az „erdélyiség" nem érhető tetten: fokozatok és árnyalatok vannak.

-CSA-

Lecsófesztivál

Mangalica szalonnán futtatott, csillagtökös lecsó, pirított hátszíncsíkokkal, puliszkaágyon

Szentes, 2011

Kerekestelepi Fesztivál - főzőverseny 2012, Debrecen

Húsgombócos csorbaleves, lestyánnal

„…mindkettőjük sorsa olyképpen került örvénybe, hogy a forgószél, mely emelni kezdte őket egymás, majd önmaguk felé, szaggatni is elkezdte rendjükbe kapaszkodó gyökereiket.”

Könyvajánló

Szilágyi István: Kő hull apadó kútba

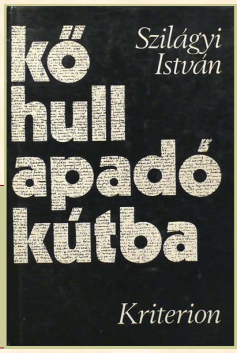

Jó néhány hete az asztalomon feküdt már a regény harmadik kiadása. Arra várt, hogy elmondhassa a maga kis történetét. Már azelőtt, hogy kinyitottam volna, éreztem: nehéz feladatra vállalkozom. Az első lapok olvasásakor ott találtam magam a képzeletbeli falu: **Jajdon** kellős közepén, de nem értettem pontosan, mi is zajlik. Még minden kusza volt. Bizony ekkor a szavak még úgy koppantak a fejemben, mint ahogy a jajdoni kövek a jajdoni kút alján: hidegen csörrenve. Aztán nagy levegő, s újabb próba. Ezúttal a türelmemet, kitartásomat végre siker koronázta. A történet hirtelen beszippantott; részese lettem Szendy Ilka és a többiek szomorú kis életének, s a Könyv (így nagy kezdőbetűvel) innentől kezdve nem eresztett.

Lassan kezdett kirajzolódni a két főszereplő alakja. Maga a történet a közepétől indul, hogy aztán időben visszafelé és előre szinte párhuzamosan haladjon. Először a könyv egyik fő motívuma: a fejedelem alakja jelenik meg. Majd a két főszereplőt: **Szendy Ilkát** és **Gönczi Dénest** látjuk a kis szobában. Ilka egész éjjel egy székén ül, míg a férfi fekszik. A néma sokkban töltött hosszú órák csendje alól hangok riasztják fel a lányt, (például a vonat füttye, amire Dénes addig annyira várt). A lány első cselekedete ösztönös: megtakarítja az ollót. Száguldoznak a gondolatai a falu életéről, mindennapjairól és az este történtektől.

Fokozatosan bomlik ki a tragédia eseményláncolata. Először még nem is gondoljuk, hogy a férfi meghalt, hiszen Ilka az egész éjszakás ébrenlét (vagyis virrasztás) után még lefekszik mellé. Szörnyű tettével csak egy pillanatra szembesül, amikor hiába fülel a férfi lélegzete után. Borzongató, ahogy a testet az udvarra cipeli, s beledobja a kútba. Hosszú, tiszta ruha, amibe tekeri. *„…leszáll reá csöndben a fehér gyolcslepel.” Később minden mást utána dobál, amit még talál: cipőt, ruhát.* Megbotránkozunk, ítélkezünk a lány fölött. A tette utáni eszmélések rövidebb-hosszabb ideje alatt mindig tisztában van a helyzetével. Ilyenkor még van némi fogalma a múltjáról éppen úgy, mint a kilátástalan jövőjéről. *„…úgy rémlett, szakadék tátong mellette, egyre süllyedő fenekű mélység.”*

Ilka önmaga előtt is magyarázkodik, hogy miért a nős, gyermekes férfit választotta szeretőnek, miközben bárki szívesen udvarolt volna neki. Bár tudatában van a szépségének, mégsem képes a saját értékeit vagyoni helyzetének hívogató volta fölé helyezni. A gazdagság jelképe a lány szemében rémisztő: *„…szuronyos kíséret a több ezer kihegyezett szőlőkaró…”.*

Dénesről is árnyalt képet fest az író. Gönczi Dénes élete nem a mindennapos kemény munka miatt nehéz, hanem a lelkében cipelt terhek miatt. Állandóan tépelődik, mert nem tudja eldönteni, hogy kit válasszon, emiatt pedig gyalázatos embernek érzi magát. Folyton felteszi magának a nagy kérdést: *„vajon melyik az igazi?”.* Ha a feleségével van, akkor Ilkához menne. Ha Ilkával van, akkor Marihoz vágyna haza. A férfi azzal is tisztában van, hogy a gazdag lány vele, őáltala szégyeníti és alázza meg a családot. *„Miért kell a kisasszonytól mindent eltűrni? Minek fejében? Hol s mit követtek el ellene, hogy most bármit behajthat rajtuk?”*

Amikor pedig Ilka hagyja egyedül haldokolni az anyját, hogy helyette Dénest ölelhesse, azzal végképp eltör valamit Dénes egyszerű, de becsületes lelkében. Onnantól kezdve a férfit távolodni próbál Ilkától. (Vajon visszatükröződik-e a balta élén, vagy a must tükrében a bűne?— kérdezi magától). Érezzük, tudjuk, hogy szereti mindkét nőt. Mindig éppen azt, akit ölel: *„Szeme rebegett, amint darabos ajka a lány szájához ért, teste lobogó szérű lett, lelke nagyon messze, ázott bakancsban vacogott.”*

A régi festményről a fejedelem folyton figyelemmel kíséri Ilka cselekedeteit. Ezáltal ő maga válik egyetlen, néma tanújává a lány életének. Ilka folyton tőle várja az igazi megbocsátást. A lány mintha az összes régi ősétől is próbálna bocsánatot kérni a fejedelem által. Magára vállal minden bűnt, minden rossz cselekedetet, ami emberöltők óta az ő családjukhoz tapadt. Baljós szavak jelzik, hogy a tragédia árnyéka még mindig kíséri Ilkát. Folyamatosan menetel egy újabb szörnyűség felé. *„Nagy hegyeknek ormán túlról elindult a fejedelem. Tépett, üldözött, megkínzott lelkek sereglettek köré……..”.*

kirsmona@citromail.hu

Ilka vezekelni próbál bűnéért. Ennek eszköze az az önkéntelen keresztút, mely során kosárszámra cipeli a köveket a kútba közel, s távolból. Nem csak arra használja, hogy eltüntesse a nyomokat: *„gyűjteni s hordani kell a követ- ...számonkéretlen parancs: ki rótta rá? Mindegy, képtelen másképp tenni: engedelmeskedik. Éjszakába roskadó estéken egyre cipekedik."* (Talán jobb lett volna, ha börtönbe kerül és nem így, ezzel az önként vállalt büntetéssel kínozza magát.) Mindeközben a lány maga is sejti, hogy valami baj van vele. Sokszor kívülről látja, hallja magát. Egyik része cselekszik, beszél, a másik része a testén kívülről, egyre távolabbról figyeli.

Szomorú helyzetén két ember segíthetne: Faggyas és Béla, s Ilka kapaszkodna is beléjük. Hogy azok nem tesznek semmit, az az ő szégyenük. Ilka munkát ajánl az öreg Faggyasnak. A megkeseredett férfi gyanakodva fogadja az ajánlatot. *„Nem érti, ki akarom vájni a nyomorúságból"— magyarázza neki Ilka. Belső démonjaival való küzdelme közben is van annyi lélekjelenlét a lányban, hogy ne hagyja gazdátlanul az apja által keservesen létrehozott, jól jövedelmező szőlőbirtokot. (Elboldogult volna a nagyobb felelősséggel járó feladatokkal is. De kár, hogy nem mertek semmilyen komoly feladatot rábízni a szülei!) Faggyas munkát kap, pénzt kap, mégsem tud a lelke kisimulni az egész életen át hordozott szegénység, megalázottság után. Nincs benne semmi szánalom. Mikor sejteni kezdi, hogy Ilka mit tett és milyen állapotban van, azt gondolja: „Éljen csak a nyomorúságával egymaga, kinlódjon, gebedjen bele."*

Ilka másik jócselekedete a Béla rokonának ajándékozott másik szőlőföld ügye. *„...Jöhetne gyakrabban is, hiszen ő az egyetlen rokon, akivel szólni lehet. Akinek adni lehet."* Az ajándékért cserébe a férfi meglátogatja néha és beszélgetnek. Így rakja össze Ilka a rengeteg hiányzó képdarabot családja múltjáról. Bomladozó elmével is meg tudja érteni Béla elrontott életének mozgatórugóit. De mégis hiába minden, ***„senki sem segít"!***

A kismalacokhoz való viszonya még

árnyaltabb képet ad a lány állapotáról. Megtudjuk, hogy időnként még élőnek, létezőnek hiszi Dénest, s a malacokat a közös gyermekeiknek képzeli. Sokszor beszél a kicsi állatokhoz: *„Azért ment apátok Amerikába…"* Ruhát varr rájuk, de aztán nevetve nézi, ahogy azok leszedik magunkról. *„Estére lefoszlott róluk minden, s a mocsokba taposták az utolsó darabot is."* Az állatok sose tudják, hogy mire számítsanak. Jó szóra vagy rúgásra, úri ételre, moslékra, vagy éhezésre. Ilka nevelni próbálja őket: *„Az első mindig az apátok. Tanulhattatok volna ennyi tisztességet, mióta ide kerültetek."*

Fontosak Ilka álmai is. Jelképei miatt mindegyik megérdemelné a külön elemzést. Ezek az álmok jelzik a jövőt. Amikor viszont már nem álmok formájában, hanem körülötte örvénylő valóságként, eleven látomásokként jelentkeznek az árnyak, az már a vég kezdete.

Összefoglalva is megmagyarázza az író az árnyalt leányalak lelkivilágát. Ezek a kérdések szinte már kiszólnak a könyvből, már nem csak egyszerű sorok. *„Kívánt-e olyasmit, amit végül is meg kellett magától tagadnia ?" Mérhető Szendy Ilka vágyakkal ?"* A lány pont a legfontosabbat nem kapta meg: a szeretetet. *„Hiszen én csupán azt keresgélem magamban, hogy milyen az, ha szeretünk."* *„ ...A másik szerelmében mindig önmagunkat ünnepeljük…."* Ilka életéből végig hiányzik a tiszta szeretet. (Varrógépet kap zongora helyett, figyelem helyett érdektelenséget talál, a testvérek helyén csak üresség várja. Nincs férje, nincs gyermeke, szülei nem merik rábízni a műhelyt.)

Szépen fokozatosan nyílik ki a szereplők jelleme. A könyv utolsó soraihoz érve pontos képet kapunk mindenkiről. Ilka végül így beszél Dénes feleségének -az erős és tiszta lelkű Marinak — a férfiról, akit mindketten szerettek: *„ő bennünket akart itthagyni a boldogtalanságban, tégedet, engemet. Nem hiszem, hogy sikerült neki…. Itt kellett volna hordozza a boldogtalanságot ő is, amíg él….a szőlőtőkék között." (Mari le tudott mondani a férfiról, el tudta engedni, de Ilka nem. Inkább megölte, mint hogy nélküle éljen. Hiszen benne csak Dénes tartotta a lelket. Élete teljesen értelmetlenné vált volna a férfi nélkül. Véleményem szerint nem a gyilkosság az, ami miatt végül elveszítette a tudatát, hanem a kilátástalan, értelmetlen jövőtől való félelem.)*

Napok teltek már el, de még mindig a könyv hatása alatt vagyok. Nem csak az események, vagy az alaposan kimunkált szerkezet, nyelvezet ragadott magával, hanem az a lelki út, melyet a szereplők bejártak. (Óh mi elkényeztetett könyvmolyok! Mennyire könnyen le tudunk szokni a tartalmas olvasmányokról! Pedig érdemes alázatosnak lenni, mert meghozza a gyümölcsét!) A könyv csodája számomra legfőképpen mégis az, hogy az események összesítésének tükrében bátran tehetjük fel a kérdést: **valóban Ilka az igazi bűnös? Az én „bíróságom" előtt Szendy Ilka felmentést kapott.** **-KM-**

SZILÁGYI

ISTVÁN

ERDÉLY-KVÍZ

1. Királyföld, Erdővidék, Viharsarok, Érmellék, Szilágyság
2. Gyalui-havasok, Liptói-havasok, Kelemen-havasok, Görgényi-havasok, Radnai-havasok
3. Nádasmente, Alszeg, Lápos-mente, Kapus vidéke, Felszeg
4. Pusztaszentlászló, Nyárádszentlászló, Tordaszentlászló, Kisszentlászló, Homoródszentlászló
5. Ojtozi-szoros, Gyimesi-szoros, Vöröstorony-szoros, Békás-szoros, Révi-szoros
6. Tizenhárom almafa, Csaba, Kard és kasza, Engedjétek hozzám jönni a szavakat, Antikrisztus és a pásztorok
7. Bodola Gyula, Bölöni László, Illovszky Rudolf, Jenei Imre, Selymes Tibor
8. Székely Mózes, Báthory Gábor, I. Apafi Mihály, Barcsay Ákos, Aba Sámuel
9. Schwaben, Großwardein, Neumarkt, Kronstadt, Bistritz
10. Várad, Kolozsvári Helikon, Holmi, Irodalmi Jelen, Látó
11. peccs, árdé, fuszulyka, berbécs, kokojza
12. Bánffy Miklós: Erdélyi trilógia; Kacsó Sándor: Virág alatt, iszap fölött; Makkai Sándor:Ördögszekér; Wass Albert: Címeresek; Ignácz Rózsa: Torockói gyász
13. HR, MM, SJ, TL, TM
14. Méhkerék-Nagyszalonta, Ártánd-Bors, Battonya-Tornya, Csengersima-Nagycsanád, Létavértes-Székelyhíd
15. Szaplonca: „Vidám Temető”, Kisbacon: Benedek Elek szülőháza, Marosvécs: Kemény János sírja, Zilah: Fadrusz János Wesselényi-szobra, Szatmárnémeti: A Holnap városa

A megoldások a Tisztás júniusi számában lesznek olvashatók!

Melyik nem illik a felsorolásba

MELYIK A KAKUKKTOJÁS?

Az EJKE működését a Nemzeti Együttműködési Alap támogatja

NEA

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület negyedéves folyóirata
Kiadja: EJKE, 4032 Debrecen Vezér u. 23. IV/10.
Felelős szerkesztő: Csíki András
Lektor: Pap Gy. László

-TISZTÁS-